

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

SSA Magdalena Kostro - Wesołowska

w sprawie z odwołania Powiatowego Urzędu Pracy w J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
z udziałem W.K.
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 września 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 21 lutego 2024 r., sygn. akt III AUa 682/23,

**uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie apelacyjne i
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do
ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

SSA Magdalena Kostro - Wesołowska Piotr Prusinowski Krzysztof Staryk

UZASADNIENIE

W dniu 21 lutego 2024 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, po rozpoznaniu sprawy z wniosku Powiatowego Urzędu Pracy w J., przy udziale W.K., przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Jaśle, o ustalenie obowiązku ubezpieczenia, oddalił apelację organu rentowego wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 29 sierpnia 2023 r.

Przedmiotowa sprawa została zainicjowana decyzją z dnia 28 lipca 2022 r., w której na podstawie art. 83 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 9, art. 9 ust. 6a, art. 13 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm. – dalej jako ustawa systemowa) przesądzono, że W.K. jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych u płatnika składek Powiatowego Urzędu Pracy w J. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym od dnia 8 lutego 2022 r. do dnia 12 maja 2022 r. Od tej decyzji odwołał się płatnik składek - Powiatowy Urząd Pracy w J. zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 6 ust. 2b ustawy systemowej. Wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Krośnie zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że W.K. jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych u płatnika składek podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym od dnia 8 lutego 2022 r. do dnia 12 maja 2022 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że W.K. od dnia 1 lutego 2022 r. został zgłoszony przez płatnika składek Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w J. do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowych z kodem tytułu ubezpieczenia 1422, jako świadczeniobiorca, za którego jednostka organizacyjna pomocy społecznej, wójt burmistrz lub prezydent miasta ma obowiązek opłacać składki. W.K. w okresie od dnia 8 lutego 2022 r. do dnia 12 maja 2022 r. został zgłoszony przez płatnika Powiatowy Urząd Pracy w J. do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowych z kodem tytułu ubezpieczenia 0910, jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych.

Decyzją Starosty [...] z dnia 8 lutego 2022 r. W.K. został uznany za osobę bezrobotną z dniem wydania decyzji. Z tym samym dniem wymienionemu przyznano prawo do zasiłku. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w K. rozpatrując odwołanie od decyzji Wójta Gminy J. w przedmiocie odmowy przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego postanowiło w decyzji z dnia 13 maja 2022 r., uchylić zaskarżoną

decyzję i przyznać W.K. świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z opieką nad niepełnosprawną matką H.K. od dnia 1 lutego 2022 r. na czas nieokreślony. Decyzją Starosty [...] z dnia 18 maja 2022 r. orzeczono o utracie przez W.K. statusu osoby bezrobotnej oraz prawa do zasiłku z dniem 13 maja 2022 r. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

W ocenie Sądu pozbawienie statusu bezrobotnego winno nastąpić z chwilą wydania ostatecznej decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, nawet wtedy, gdy prawo do tego świadczenia przyznane zostało z mocą wsteczną. Tym samym uznać należy, że data, z jaką W.K. został pozbawiony statusu osoby bezrobotnej oraz prawa do zasiłku jest prawidłowa. Świadczenie pielęgnacyjne zostało mu przyznane w dniu 13 maja 2022 r. z mocą wsteczną od dnia 1 lutego 2022 r. Z dniem 13 maja 2022 r., W.K. został pozbawiony statutu osoby bezrobotnej oraz prawa do zasiłku. Sąd pierwszej instancji zauważył, że W.K. zachował status osoby bezrobotnej oraz prawo do zasiłku w okresie od 8 lutego 2022 r. do 12 maja 2022 r. Skoro nie został pozbawiony prawa do tego świadczenia w okresie od 8 lutego 2022 r. do 12 maja 2022 r. to nadal istnieje tytuł ustawowy do podlegania przez niego ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy systemowej. Nie powinien on zatem podlegać tym ubezpieczeniom z tytułu świadczenia pielęgnacyjnego, a to na podstawie art. 6 ust. 2b w związku z art. 6 ust. 1 pkt 9 i art. 13 pkt 9 ustawy systemowej. Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie jest uzasadnione.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja organu rentowego jest bezzasadna. Sąd ten podkreślił, że podstawą do rozstrzygnięcia wątpliwości dotyczących daty, z jaką osoba bezrobotna, której przyznano świadczenie pielęgnacyjne powinna zostać pozbawiona statusu powinno być literalne brzmienie art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. j w związku z lit. c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 735). Ustawodawca wyraźnie odróżnia nabycie prawa (art. 2 ust. 1 pkt 2 lit.c) od pobierania świadczenia (art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. j). Przepis art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. j tej ustawy w zakresie zwrotu „nie pobiera” powinien być rozumiany zgodnie z jego językowym znaczeniem. Pobieranie świadczenia w postaci specjalnego zasiłku opiekuńczego następuje w oparciu o decyzję przyznającą prawo do takiego zasiłku. Zatem dopiero z chwilą wydania decyzji

istnieje podstawa prawna do jego pobierania. Przyznanie świadczenia z mocą wsteczną nie czyni przedstawionego rozumowania błędnym, gdyż również w takim przypadku podstawa prawna pobierania świadczenia - w postaci indywidualnej decyzji administracyjnej - istnieje dopiero z chwilą jej wydania, a właściwie z chwilą, gdy decyzja ta stanie się ostateczna. Ustawodawca w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy rozróżnia pojęcia „pobierania” (lit. j) oraz „nabycia prawa” (lit. c) do świadczenia. Użycie w tej samej jednostce redakcyjnej dwóch różnych pojęć, a mianowicie pojęcia „pobierania” i „nabycia prawa” wskazuje, że pojęciom tym winno być nadane różne znaczenie i nie są to synonimy. Pozbawienie statusu bezrobotnego winno nastąpić z chwilą wydania ostatecznej decyzji przyznającej prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, także w sytuacji gdy prawo do tego świadczenia przyznane zostało z mocą wsteczną (tak: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 października 2017 r., II SA/Wa 94/17, LEX nr 2406451).

Skargę kasacyjną wywiódł organ rentowy, zaskarżył wyroku Sądu odwoławczego w całości, zarzucając mu naruszenie art.6 ust. 1 pkt 9 i art.6 ust.2, art.9 ust. 6a, art.13 pkt 9 ustawy systemowej w związku z art.2 ust.1 pkt 2 lit. j ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w związku z art. 42 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej przez stwierdzenie, że ubezpieczony jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych z Powiatowego Urzędu Pracy w J. podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym od 8 lutego 2022 r. do 12 maja 2022 r., w sytuacji gdy przy właściwym zastosowaniu tych przepisów, ubezpieczony w spornym okresie nie mógł podlegać ubezpieczeniom jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych ponieważ w okresie od 1 lutego 2022 r. został zgłoszony przez płatnika Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w J. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako świadczeniobiorca za którego jednostka organizacyjna pomocy społecznej, wójt, burmistrz lub prezydent miasta ma obowiązek opłacać składki. W konsekwencji, przy prawidłowej wykładni wskazanych przepisów, Sąd winien przyjąć że w całym okresie, od 8 lutego 2022r. począwszy ubezpieczony podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne z tytułu niepodjęcia zatrudnienia.

Kierując się zgłoszonym zarzutem, organ rentowy domagał się uchylenia wyroku Sądu odwoławczego i przekazania temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył:

Zaskarżony wyrok podlega uchyleniu niezależnie od ewentualnej oceny trafności zarzutów sformułowanych w samej skardze kasacyjnej. Sąd Najwyższy przypomina bowiem, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest rozpoznawana w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, jednak w granicach zaskarżenia z urzędu Sąd bierze pod rozagę nieważność postępowania. Oznacza to, że nieważność postępowania badana jest przez Sąd Najwyższy z urzędu bez względu na to, czy skarżący sformułował odpowiedni zarzut w tym zakresie, a jeśli go sformułował, to niezależnie od tego, czy został on należycie i przekonująco juretycznie uzasadniony (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2010 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 nr 12, poz. 220 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2020 r., III CSK 12/18, OSNC 2021 nr 5, poz. 36).

Sąd Najwyższy rozpoznając niniejszą sprawę potwierdza trafność i aktualność linii orzeczniczej ukształtowanej wyrokami: z dnia 19 marca 2024 r., III USKP 116/23 (LEX nr 3694949); z dnia 27 marca 2024 r., III USKP 41/23 (LEX nr 3716005); z dnia 18 czerwca 2024 r., III USKP 103/23 (LEX nr 3727704); z dnia 26 listopada 2024 r., III USKP 86/24 (LEX nr 3790614), nie dostrzegając konieczności ponownego przytaczania pełnej argumentacji przedstawionej w przywołanych rozstrzygnięciach.

Należy jedynie przypomnieć, że według tezy 2. uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego - połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (LEX nr 3046694), sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o

Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Wyrok w Sądzie drugiej instancji został wydany przez sędziego powołanego na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i składzie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Sprawa została rozpoznana jednoosobowo przez X.Y.. Taki skład sądu powszechnego był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Sąd Najwyższy, w sprawie III USKP 116/23, na podstawie dokumentacji konkursowej przekazanej przez Krajową Radę Sądownictwa opisał okoliczności przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie X.Y.

X.Y. uzyskała rekomendację Krajowej Rady Sądownictwa do objęcia stanowiska sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, mimo że nie uzyskała poparcia środowiska sędziowskiego. Ten brak poparcia skwitowany został ogólnym stwierdzeniem, że poparcie Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Rzeszowskiej nie odzwierciedla poziomu kwalifikacji omawianej kandydatki. Rada całkowicie zlekceważyła stanowisko organów samorządu sędziowskiego, przeciwstawiając mu posiadane przez kandydatkę kwalifikacje związane z jej dorobkiem naukowym i dydaktycznym, który nie potwierdza przygotowania do orzekania w procedurze cywilnej w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w najwyższej instancji sądownictwa powszechnego (wskazuje na to dorobek naukowy i dydaktyczny przedstawiony w dokumentacji konkursowej ukierunkowany na inne dziedziny prawa niż prawo pracy i ubezpieczeń społecznych czy procedura cywilna). Gdy tę konstatację zestawia się z opisaną opinią prawną, to nasuwa się wniosek, że decydujący wpływ na taką, a nie inną ocenę kandydatki przez Radę miał udział kandydatki w legitymizowaniu Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i

składzie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Inaczej rzecz ujmując, rekomendacja Krajowej Rady Sądownictwa dla sędzi X.Y. stanowiła gratyfikację za jej zaangażowanie w niekonstytucyjne działania organów władzy ustawodawczej i wykonawczej wobec sądów, prowadzące do utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności.

W tych okolicznościach – szczegółowo przywołanych i omówionych w podanych judykatach – w ocenie Sądu Najwyższego doszło do sprzeczności składu Sądu drugiej instancji w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdyż w składzie Sądu brała udział (jednoosobowo) X.Y. powołana na urząd sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a wadliwość procesu powoływania na stanowisko sędziego prowadzi w tym przypadku do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[A.P.]

[a.ł.]

